

КЗ БМР Білоцерківська централізована
бібліотечна система імені Петра Красножона

ХРОНОС

Зошит XXX

**Матеріали засідання краєзнавчого клубу
13 листопада 2025 року**

Під загальною редакцією
Євгена Чернецького

Біла Церква
2025

ЗМІСТ

СТАТТІ.....	5
Павлюченко В. Середньовічна панагія зі святим Георгієм з Палієвої гори	7
Чернецький Є. Нові дані про головного управителя богуславськими маєтками і колекціонера Едварда Вітковського (1816-1895).....	9
Ярмола О., Велика К. Проект переведення Білоцерківського сільськогосподарського технікуму до його господарства у парку "Олександрія" у другій половині 1920-х років.....	13
Бурлака С. Білоцерківський шталаг № 334: мовою документів ..	45
Бондар А. Суспільно-політичне та релігійне життя Білої Церкви (середина 1950-х – середина 1960-х років)	55
Чернецька А. До біографії Дмитра Макашева (1968-2024): спогад сучасника	69
Павлюченко В., Різник С. Спостереження за земляними роботами по вул. Росьовій у 2025 р.	75
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	79

Олександр Ярмола, Катерина Велика

**Проект переведення
Білоцерківського сільськогосподарського технікуму
до його господарства у парку "Олександрія"
у другій половині 1920-х років**

Білоцерківський сільськогосподарський технікум з часу свого заснування у 1920 р. [1, с. 67] активно розвивався, а подальші трансформації його структури та напрямів навчальної й наукової діяльності через багато років сформували заклад вищої освіти, який з 2007 р. носить назву – Білоцерківський національний аграрний університет [1, с. 66-221].

Початково, у перші роки свого існування, Білоцерківський технікум розміщувався у будівлі колишньої чоловічої гімназії¹. Згодом, поступово, як у межах міста, так і України, до складу навчального закладу включались інші навчальні заклади, науково-дослідні установи й організації, польові, лісні, водні та інші угіддя. Сьогодні ж Білоцерківський національний аграрний університет об'єднує в єдиний навчальний центр вісім фахових коледжів у Чернігівській, Київській, Черкаській, Кіровоградській, Вінницькій областях...

У вересні 1921 р. місцеві земельні органи передали Білоцерківському сільськогосподарському технікуму парк "Олександрія" та прилеглі до нього землі², які стали виробничою

¹ Будівлю жіночої гімназії у 1920-х – першій половині 1930-х років займали Білоцерківські педагогічні курси імені Бориса Грінченка (згодом – Білоцерківське педагогічне училище). Див.: Власенко В. М., Стародуб О. В., Чернецький Є. А. Білоцерківський аграрний університет: від витоків до сьогодення. – Біла Церва, 2015. – С. 71.

² Проте юридичні права на володіння парком у технікуму виявились недостатніми й через деякий час на нього претендують інші установи. Тому закріплення парку "Олександрія" у віданні Білоцерківського сільськогосподарського технікуму відбулося згідно наказу Київського губземвідділу від 21 липня 1922 р. за № 12428 (2117). Див.: Ярмола О. В.

базою навчання [1, с. 68; 3, с. 88]. На відміну від попереднього періоду [2] протягом 1920-х-першої половини 1940-х рр. парк сприймається в першу чергу як ресурсна база [3]. Хоча ще 17 травня 1922 р. президія Київського губвиконкому ухвалила рішення про оголошення його державним заповідником, проте це рішення не було затверджено РНК УСРР [3, с. 89].

Важливою подією у житті Білоцерківського сільськогосподарського технікуму в другій половині 1920-х років мало стати перенесення його навчальної та адміністративної частин з центра міста до парку "Олександрія" (парк імені Раковського³), де на той час знаходилось його господарство. У листі від 3 липня 1927 року директора технікуму Івана Гавриловича Бойка⁴ до Народного комісаріату освіти УСРР

Парк "Олександрія" у 1920-х –на початку 1930-х років. (До проблеми охорони пам'яток культури та природи на Білоцерківщині) / О. В. Ярмола // Поросся: Студії з історії Південної Київщини. – Біла Церква: Мустанг, 1999. – Т. 1. – С. 88. – <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/5733>).

³ У 1923 р. постановою Білоцерківського ОВК парк "Олександрія" було перейменовано в "парк імені Раковського". У документах ця назва, поряд з "парк Олександрія", зустрічається ще у 1930 р.

Раковський Християн Георгійович (1873-1941) – болгарський революціонер. У 1918-1923 рр. – голова Ради народних комісарів (РНК) УСРР. До 1924 р. член ВУЦВК, член ЦК Комуністичної партії України та його Політбюро. У 1927 р. виключений з партії, в 1935 р. – відновлений. У 1938 р. по справі "Правотроцькистського блоку" засуджений до 20 років тюремного ув'язнення. 11 вересня 1941 р. розстріляний разом з 157 політв'язнями Орловської в'язниці у Медведівському лісі (північна околиця м. Орел). Див.: Медведівський розстріл. – https://uk.wikipedia.org/wiki/Медведівський_розстріл; Ярмола О. В. Парк "Олександрія" у 1920-х –на початку 1930-х років... – С. 104. – <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/5733>).

⁴ Про Івана Гавриловича Бойка див.: Мартиненко О. В. Іван Гаврилович Бойко – директор Білоцерківського сільськогосподарського політехнікуму 1927-1929 рр. / О. В. Мартиненко, О. В. Поліщук // LVIII (58) Красзнавчі читання імені о. Петра Лебединцева. 3 лютого 2022 р. – Біла Церква, 2022. – С. 27-34. – <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/10833>

зокрема зазначалось, що за час існування навчального закладу його потужність зростає, й він має можливість проводити не лише навчальну, але й науково-дослідну роботу. Проте практична база знаходилась далеко від навчальної (у парковому господарстві), що створювало певні незручності як для студентів, так і для викладачів. Тому, як зазначалось, варто повернутись до рекомендацій постанови Колегії Укрголовпрофосвіти від 18 грудня 1924 р., у якій "...підтримується давно назріваша життєва потреба що до переходу всіх допоміжних установ Технікума на територію господарства" [4, арк. 1]. Також у листі зазначалось, що за попередніми підрахунками, що було зроблено технікумом, "...забезпечення навчальної частини в разі переходу на територію господарства потребує біля 30000 куб. метрів будівель, враховуючи сюди і зоотехнічний відділ..." [4, арк. 1-1 зв.].

Частина необхідних помешкань, на думку представників технікуму, мала бути забезпечена за рахунок решток бувших графських будинків, які потребували лише реставрації. У якості будівельного матеріалу пропонувалось використати цеглу, яка у значній кількості знаходилась у руїнах та залишках колишніх споруджень, а дерев'яний будівельний матеріал пропонувалось видобути з лісних ділянок, що належали технікуму. Також зазначалось, що ці міркування цілком поділяє й Білоцерківський окружний виконавчий комітет (ОВК)⁵ і вважає за доцільне розпочати ці роботи [4, арк. 1 зв.].

15 вересня 1927 р. директор І. Г. Бойко звертається до фінансово-економічного управління НКО УСРР з листом, у якому зазначає: "В додаток до клопотання Технікума про асигнування в 1927/28 б. р. коштів на збудовання помешкань для Технікума в Агросгосподарстві прохаємо асигнувати 1000 кар. на оплату Технічного Бюро за складання проекту будівель і кошторисів згідно умови від 11 серпня 1927 року, яка вкупі з цим

⁵ При цьому зазначалось, що додається постанова Білоцерківського ОВК від 28 жовтня 1925 р. стосовно переведення технікуму до навчального господарства технікуму (парк Олександрія). Див. додаток 2.

подається на затвердження. Роботи по складанню проекту і кошторисів вже розпочато і асигнування вище зазначеної суми 1000 кар. Потрібно в терміновому порядку” [4, арк. 3].

Проте всі підготовчі роботи з переведення навчальних приміщень технікуму до його господарства в парку “Олександрія” не отримали подальшого розвитку. 11 травня 1928 р. до Білоцерківського окрвиконкому Упрофосвіта⁶ надіслала листа [4, арк. 158], у якому, зокрема, зазначалось: “Ознайомившись з надісланими матеріалами що-до нових споруджень Білоцерківського с.г. технікуму, Упрофосвіта повідомляє, що питання це може бути вирішене остаточно лише після з’ясування справи злиття двох технікумів, що знаходяться на терені Білоцерківської округи – Маслівського та Білоцерківського в один. Для вирішення цієї справи на місці виїздить до Вас представник НКО”.

З огляду на вищезазначене потрібно зауважити, що питання згортання процесу переведення Білоцерківського технікуму до його господарства у парку “Олександрія” потребує подальшого дослідження.

Література і джерела:

1. Власенко В. М., Стародуб О. В., Чернецький Є. А. Білоцерківський аграрний університет: від витоків до сьогодення. – Біла Церква, 2015. – 224 с.

2. Галкін С. І., Гурковська О. Л., Чернецький Є. А. Структура та символіка старовинного парку “Олександрія” в білоцерківській резиденції графів Браницьких / С. І. Галкін, О. Л. Гурковська, Є. А. Чернецький. – Біла Церква: Вид. О. В. Пшонківський, 2005. – 96 с.

3. Ярмола О. В. Парк “Олександрія” у 1920-х – на початку 1930-х років. (До проблеми охорони пам’яток культури та природи на Білоцерківщині) / О. В. Ярмола // Поросся: Студії з

⁶ Лист за підписами: зав. Упрофосвіти Редченка та ст. інспектора с.-г. освіти Румянцева.

історії Південної Київщини. – Біла Церква : Мустанг, 1999. – Т. 1.
– С. 86-109. – <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/5733>

4. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВОВ України), ф. 166, оп. 6, спр. 4340.

Хронологія документів

№	Дата	Подія	Зміст	Джерело
1	18.12. 1924	Засідання Колегії Укрголов- профосвіти	Витяг з протоколу ч. 49 Засідання Колегії Укрголовпрофосвіти від 18 грудня 1924 року. Про переведення Білоцерківського технікуму (навчальної частини і інтернатів) у його господарство "Олександрія".	Додаток 1 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 12.
2	28.10. 1925	Засідання Президії Білоцер- ківського ОВК	Про необхідність переводу технікуму з міста Біла Церква до Олександрійського господарства технікуму.	Додаток 2 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк.14 (арк. 2).
3	25.09. 1926	Лист керуючого Білоцерківським технікумом Д. Л. Похилевича до відділу матеріального постачання Народного Комісаріату Освіти (НКО) УСРР	Прохання до НКО підняти клопотання перед Центральною держфондовою комісією про остаточне безкоштовне закріплення за технікумом руїн від бувших будинків гр. Браницької, що містяться в парку ім. Раковського (парк "Олександрія").	Додаток 3 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 5.

4	05.10. 1926	Лист НКО до УЕН	Про використання Білоцерківським технікумом зруйнованих будівель у парку "Олександрія".	Додаток 4 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 6.
5	06.06. 1927	Засідання Бюро Білоцерківського Окрпаркому	Витяг з протоколу № 28 засідання Бюро Білоцерківського Окрпаркому від 6 червня 1927 р. Про зміцнення комуністичного впливу у технікумі; необхідність організації зоотехнічного відділу; необхідність перенесення технікуму "в урочище "Олександрія" з метою наближення його до свого господарства та відпуску коштів для збудовання там нового будинку".	Додаток 5 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 15.
6	03.07. 1927	Лист керуючого Білоцерківським сільськогосподарським технікумом І. Г. Бойка до Народного Комісаріату Освіти (НКО) УСРР	Прохання про підтримку НКО УСРР пропозиції технікуму та Білоцерківського Окружного виконавчого комітету (ОВК) про переведення технікуму з міста Біла Церква до його Олександрійського господарства	Додаток 6 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 1-1 зв.

7	05.07. 1927	Витяг з пропозиції в справі Білоцерківського сільськогосподарського технікуму	Витяг з пропозиції в справі Білоцерківського сільськогосподарського технікуму зав. Упрофосу Радченка та старшого інспектора сільськогосподарської освіти Петришина. Про участь Білоцерківського ОВК у фінансуванні будівництва нових споруджень в Олександрійському господарстві Білоцерківського технікуму.	Додаток 7 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 16.
8	11.08. 1927	Договір ("Умова") між Правлінням Білоцерківського сільськогосподарського технікуму та Білоцерківським технічним бюро	Про розробку проекту та кошторису будинку технікуму в Олександрії, помешкань для службовців, студентів, електричної станції, пральні та лазні.	Додаток 8 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 4-4а.
9	15.09. 1927	Лист керуючого Білоцерківським технікумом І. Г. Бойка до фінансово-економічного управління Народного Комісаріату Освіти (НКО) УСРР	Прохання до НКО, в додаток до клопотання технікуму про виділення коштів у 1927/28 р. на побудову помешкань в агрогосподарстві, асигнувати 1000 кар. на оплату Технічного Бюро за складання проекту будівель і кошторисів згідно умови від 11 серпня 1927 р., яку подано на затвердження.	Додаток 9 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 3.

10	23.04. 1928	Факультетська нарада Білоцерківського сільськогосподарського політехнікуму	Протокол факультетської наради Білоцерківського сільськогосподарського Політехнікуму від 23.04.1928 року. Про нові спорудження політехнікуму в парку "Олександрія" та використання (майбутнього) головного корпусу під інтернат.	Додаток 10 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 13.
11	24.04. 1928	Засідання секції місцевого господарства і промисловості (Білоцерківська округа)	Протокол №18 засідання секції місцевого господарства і промисловості (Білоцерківська округа) від 24.04.1929 року. Про проект відбудови та пристосування зруйнованих будівель колишнього палацу графині Браницької в Олександрійському парку під агротехнікум.	Додаток 11 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 17.
12	24.04. 1928	Засідання планової комісії Білоцерківського окрплану від 24.04.1928 року.	Засідання планової комісії Білоцерківського окрплану від 24.04.1928 року. Про проект відбудови та пристосування зруйнованих будівель колишнього палацу графині Браницької в Олександрійському парку під агротехнікум.	Додаток 12 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 18.

13	25-26.04.1928	Засідання Президії Білоцерківського Окрвиконкому від 25-26 квітня 1928 року.	Витяг з протоколу № 1355 засідання Президії Білоцерківського Окрвиконкому від 25-26 квітня 1928 року. Про переведення політехнікуму з м. Білої Церкви до його Олександрійського господарства.	Додаток 13 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 19.
14	03.05.1928	Лист Білоцерківського технікуму до Упрофосу НКО УСРР	Про надіслання матеріалів про перенесення навчальних підрозділів Білоцерківського політехнікуму на територію його агрогосподарства.	Додаток 14 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 11.
15	травень 1928	Договір між НКО та Білоцерківським ОВК	Договір ("Умова") між НКО та Білоцерківським ОВК про спільну участь у збудуванні навчальних будинків для Білоцерківського сільськогосподарського політехнікуму на території парку "Олександрія". (Проект без підписів та точної дати)	Додаток 15 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 22-22 зв.
16	Без дати [1928?]	Пояснююча записка за підписом директора Білоцерківського сільськогосподарського політехнікуму І. Г. Бойка.	Пояснююча записка по проекту відбудови зруйнованих будинків на території агрогосподарства Білоцерківського сільськогосподарського політехнікуму.	Додаток 16 ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 20-21.

Додаток 1.

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 12.

Витяг з протоколу ч. 49

Засідання Колегії Укрголовпрофосвіти від 18 грудня 1924 року

Слухали:	Ухвалили:
1. Проект постанови по докладу т. Петришина.	1. в) Вжити заходів до забезпечення можливості переведу Технікуму (навчальної частини і інтернатів) в господарство «Олександрія», для чого відновити зруйновані будинки в цьому господарстві, та прийняти заходи до збудовання нових корпусів. г) Розробити план експлоатації парку з таким розрахунком, щоб прибутки пішли на будівництво корпусів і ремонт зруйнованих будинків, а також і на поновлення самого парку та плодкових садків. д) Клопотатися перед Окрвиконкомом про передачу Технікуму цегли з розібраних в окрузі будинків для будування корпусів і одного з млинів для господарчих потреб Технікуму.

Оригінал за належними підписами.

З оригіналом згідно:

Секретар Управ. Б-Ц С/Г Пол-му [підпис]

[печатка Білоцерківського технікуму]

Додаток 2.

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 14 (арк. 2).

Витяг з протоколу ч. 36

Засідання Президії Білоцерківського Окружного Виконавчого Комітету

7-го скликання від 28 жовтня 1925 року.

Були присутні: з правом ухвального голосу: Члени Президії т.т. Горлінський, Танціора, Кузовков, Літвінов, Настевич, Бондаренко, Козіс і Добренко.

Кандидати в члени Президії Окрвиконкому т.т.
Нестерівський і Вовченко.

З правом дорадчого голосу: Члени Окрвиконкому т. Румін.

Головує т. Горлінський

Секретар т. Кузовков.

Слухали: 806. Доповідь Білоцерківського Агротехнікуму. Зав. Технікумом т. Похилевич	Ухвалили: 806. 8) З метою наближення Технікума до його господарчої бази та зміцнення практичної роботи студентів, визнати необхідним перевести Технікум з м. Білої-Церкви до Олександрійського господарства Технікуму. Підняти клопотання перед Раднаркомом та Наросвіти У.Р.С.Р. про відпуск коштів на ремонт, пристосування будинків в Олександрії та перевод Технікуму. З свого боку вважати можливим взяти участь у видатках по переводу Технікуму з міста до Олександрії. Доручити т. Похилевичу скласти проект доповідної записки до РНК, НКО УРСР та кошторис.

Оригінал за належними підписами:

З оригіналом згідно:

Секретар Управління Білоцерківського

Сільсько-Господарського Політехнікуму [підпис]

[печатка Білоцерківського технікуму]

Додаток 3

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 5.

[Штамп Білоцерківського технікуму 25.09.1926 р., ч. 2015]

До Наркомосвіти

Відділ матеріального постачання

Згідно постанови Колегії Укрголовпрофосвіти від 18 грудня 1924 року (прот. ч-49 абз. В) про відбудовання зруйнованих будинків в парку ім. Раковського, що належить Технікуму, для навчальних потреб агрономічного відділу, Правління Технікума

прохає Наркомосвіту підняти клопотання перед Центральною Держфондовою Комісією про остаточне безкоштовне закріплення за Технікумом руїн від бувших будинків гр. Браницької, що містяться в парку ім. Раковського, позаяк місцева Держфондова Комісія немає повноважень на вищезазначене закріплення за Технікумом цих руїн.

Керуючий Технікумом [підпис Д. І. Похилевича]

Бухгалтер [підпис]

Додаток 4

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 6.

№ 54256

5/Х 26 р.

КОМ. УЕН ДЕРЖФОНДІВ

Білоцерківському Сільськогосподарському Технікумові відведено маєток бувш. графів Браницьких "Александрія"[.] в якому є значна частина зруйнованих будинків.

Згідно з постановою Колегії Укрпрофосвіти з 18/ХІІ-24 року Технікум розпочав ремонтування й перебудову зазначених будинків пр[и]стосовуючи їх до своїх потреб, маючи на увазі цілковитий перехід Технікума з міста до "Александрії".

У цьому році Білоцерківська Держфондова Комісія заявила претензії на зазначені руїни й дозволяє їх відновлення лише в тій планівровці[.] яка була раніш, не дозволяючи використовувати навіть найбільш зруйновані (фундаменти, частини стін), як матеріял для відновлення інших зруйнованих будинків.

НКОС просить не ставити препон процесові переходу Технікума до "Александрії"[.] з якою метою й ремонтуються будинки й дати дозвіл на використання абсолютних руїн для ремонту інших.

ЧЛЕН КОЛЕГІЇ НКОС'у (Бутвин)

ЗАВ. МАТЕР. ВІДДІЛОМ (Андрійченко)

Секретар ЯЕУ (Котон)

Додаток 5

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 15.

Копія

З[о]в. таємно

Пролетарі всіх країн, єднайтесь

Комуністична партія (більшовиків) України

Білоцерківський Окружний Комітет

16 червня 1927 р.

ч-539 т.

Кому т. Бойко

ВИТЯГ

з протоколу ч-28 засідання Бюра Білоцерківського
Окрпаркому від
6 червня 1927 р.

Слухали:	Ухвалили:
1. Доповідь Білоцерківського Технікуму (т. Бойко).	1. 1) Як основні моменти в дальнійшій роботі Технікуму Бюра констатує: а) Необхідність підсилення агрокультурної роботи. б) Зміцнення комуністичного впливу, як шляхом збільшення складу викладачів-комуністів, так і переведенням відповідної політосвіти. в) Ком'осередку звернути більш серйозну увагу на розгорнення громадсько-політичної роботи Технікуму та втягнення в неї студентства. г) При майбутньому наборі до шкіл та ВУЗ'ів – збільшити прийом до них робітників та селян, переважно незаможників та середняків. д) Визнати за необхідне організацію Зоотехнічного відділу при Технікумі. е) Поставити питання перед Центром про необхідність перенесення Технікуму в урочище "Олександрію" з метою наближення його до свого господарства та відпуску коштів для збудовання там нового будинку. 2. Доручити т.т. Бойко, Кауфману і Фомічову виробити по доповіді Технікуму резолюцію, урахувавши обмін думок Бюра.

[Ор. п.] За Секретаря ОПК (Воронов)

Згідно: Зав. Заг. Від. (Шпильківський)

З оригіналом згідно:
Секретар Управління Б-Ц С/Г Політехнікуму [підпис]
[печатка Білоцерківського технікуму]

Додаток 6

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 1-1 зв.

[Штамп Білоцерківського сільськогосподарського технікуму
03.07.1927 р., ч. 1111]

ДО НАРКОМОСВІТИ

За 5 років існування Білоцерківський С/Г Технікум значно виріс; учебно-наукове устаткування його проведено в такій мірі, що дає змогу провадити не тільки учебну, але й науково-дослідчу роботу.

Гірше стоїть справа з шкільним господарством, яке не може розвиватися як зразкове та учебно-дослідче через територіальну відірваність від школи. Разом з тим тер[пи]ть й навчальна частина при налагодженні студентських практичних работ. Крім зайвої трати часу студентами на відвідування работ, а також спізнень і пониженої продуктивності самої праці, постановка досвідів по різних галузях, потрібуюча чергувань на протязі певного терміну, не може бути повністю погоджена з аудиторними работами; відірваність педперсоналу не дає можливости провадити належним чином керування учебно-демонстративними работами та виконання самостійних курсових та дипломних работ в умовах польового досліду.

Нарешті мусимо підкреслити, що виникаюча звідциль випадковість відвідування студентами господарства негативно впливає на утворення певної робітничої психології, і в даному разі виховавча мета настирливо вимагає тісніше зв'язати їх з с/г виробництвом, що було в свій час відмічено постановою Колегії Укрголовпрофосвіти від 18/ХІІ 1924 року. В цій же постанові підтримується давно назрівша житьова потреба що до переходу всіх допоміжних установ Технікума на територію господарства.

Цілком слушна зараз, коли складаються перспективі плани будівництва шкільних закладів, поруч з удосконаленням

існуючої мережі знову підняти питання вже в площу реального виконання шляхом внесення до кошторису Наркомосвіти на 1927/28 рік певних асігнувань.

За попередніми підрахунками, що їх зроблено Технікумом, забезпечення навчальної частини в разі переходу на «арк. 158 зв.» територію господарства потребує біля 30000 куб. метрів будівель, включаючи сюди і зоотехнічний відділ, про який одночасно з цим Окрвиконкомом подається окрема доповідна записка. Частину цих помешкань складають рештки бувш. Графських будинків, що потребують лише реставрації; будівельний матеріал – цегла в значній кількості є в остатках та руїнах був. Споруджень, а дерев'яний будівельний матеріал можливо було б виняти з лісних ділянок, що належать Технікуму. Ці міркування Технікуму цілком поділяє Окрвиконком і вважає доцільним приступити до цієї роботи (До цього додається витяг з постанови Б-Ц. Окрвиконкому від 28/Х-25 року).

Аби поставити справу на конкретний ґрунт Білоцерківський Технікум прохає НКО дати вказівки, що до дальнішої постановки цього питання.

Керуючий Білоцерківським

Сільсько-Господарським Технікумом [підпис Бойка І. Г.]

За секретар [підпис]

Додаток 7

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 16.

ВИТЯГ З ПРОПОЗИЦІЇ

[В] справі Білоцерківського сільсько-господарського Технікуму

З 5 липня 1927 р.

3. Зважаючи на відірваність навчальної бази Технікуму від виробництва, а також на брак достатніх помешкань для розгортання Технікуму, а разом беручи до уваги побажання ОВК, що до поліпшення мешкальних умов Технікуму, а також розташування навчальних місцевих закладів, Упрофосвіта

вважає, що Технікуму вкупі з ОВК необхідно розробити фінансовий бік споруджень помешкань для Технікуму в господарстві «Олександрія», при чому не погляд Упрофосу ОВК повинен прийняти матеріальну участь в спорудженні будинків, як мінімум сумою, що була-б рівна вартости помешкань, що їх займає Технікум зараз в м. Біла-Церква.

Зав. Упрофосу (Радченко)

Стар. Інспектор С/Г Освіти (Петришин)

М.П. згідно: (Підпис).

З оригіналом згідно:

Секретар Управління Білоцерківського

Сільсько-Господарського Політехнікуму [підпис]

[печатка Білоцерківського технікуму]

Додаток 8

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 4-4а.

УМОВА

М. Біла-Церква 1927 року серпня 11 дня.

Ми, нижчепідписані, Правління Білоцерківського Сільсько-Господарського Технікума в особі Керуючого Технікумом І. Г. Бойко з одного боку і Технічне Бюро в складі В. П. Коваленко, С. І. Лісовенко, [И]. В. Пітюха та К. [А]. Проурзіна з другого боку склали цю умову про нижчезазначене:

1. Технічне Бюро складає проект і кошторис будинку Технікуму на Олександрії, помешкань для службовців, студентів, електричну станцію, пральню та лазню.

2. При складенні проекту використовуються руїни так званих палацу та павільйонів.

3. Також приймається на увагу лісовий та кам'яний матеріали, що Олександрійське господарство може постачати для зазначених будинків.

4. В головному корпусі проектується центральне опалення та вентиляція, в решті будинків опалення грубами (місцево).

5. Освітлення проектується у всіх будинках електричне. Ток береться або з місцевої електричної станції, або будується власна електрика в залежності від переговорів з Білоцерківським Місцгоспом.

6. Для водопостачання проектується лише водопроводна сітка труб без стоків та силової станції.

7. Всі будинки робляться кам'яні з цегли, товщина стін, розмір вікон та дверей беруться згідно технічних правил. Височина будинків згідно умови.

8. Сволоки для міжповерхневого перекриття та крокви дерев'яні, дах залізний.

9. На проєктах повинні бути накреслені плани всіх будинків, розрізи та фасади в затвердженому технічними правилами масштабі. Фасад будується звичайний з нескладною емблемою.

Крім того всі будинки зазначаються на генеральному планові.

10. Центральне опалення, електрика та водопроводна сітка «арк. 4 зв.» можуть бути виконані або на загальному плані, або окремо.

11. Проєкт повинен бути виконаний на щільному папері – типу "Ватман" в туші та фарбах, за винятком генерального плану, на якому в фарбах виконується [кордон] Олександрійського господарства та проєктуємі будинки.

12. До проєкту додається пояснююча записка, де розбирається лише технічний бік будівль.

13. Проєкт з кошторисом та пояснюючою запискою повинно бути виконано до 20 вересня 1927 року.

14. При складанні умови Правління Білоцерківського Технікума дає Технічному Бюро список усіх приміщень, кабінетів, лабораторій й т. и. зазначивши розмір кожного.

15. Після складання орієнтовачного плану всіх помешкань, Правління розглядає й затверджує його.

16. Коли при виконанні проєкту потрібні будуть по технічних умовах зміни або в розташованні, або в розмірі

окремих помешкань – Техбюро робить такі зміни з відома Правління.

17. Проект рахується виконаним, коли він буде затверджений Правлінням Технікума, Окружним Інженером і Білоцерківським Окрпланом.

18. По виконанні проекту Правління виплачує Техбюро одну тисячу карбованців незалежно від загальної суми кошторису.

19. Проект будинків складається в 2-х примірниках: один на ватманському папері, другий на полотняній кальці.

20. Коли Правління побажає мати копії, то такі виконуються за окрему плату по згоді.

21. Всі доповнення й зауваження всіх установ, через які буде проходити проект крім зазначених в п. 17 виконуються по згоді за окрему плату.

22. Правління на свій кошт приймає дослідження ґрунту, нівеліровку, а також всі додаткові роботи по обслідуванню та обміру руїн.

23. Правління допомагає Технічному Бюро помешканнями і транспортними засобами в межах міст[а] Білої-Церкви. №арк. 4а||

24. В разі, коли для складання проекту потрібно буде література, яка в майбутньому часі може бути використана Технікумом, то таку літературу Правління придбає за свій кошт для книгозбірні, всю останню літературу Техбюро придбає за свій кошт.

25. Для придбання літератури й других матеріалів Правління видає Техбюро аванс в розмірі ста (ста) карб.

26. Ця умова складається в 2-х примірниках, один видається Техбюро, другий залишається в справах Правління.

27. Всякого роду справи, зв'язані з виконанням цієї умови, Правління розв'язує через уповноваженого Техбюро Коваленко В. П.

28. Обидві сторони в взаємовідносинах користуються усіма законами та декретами, що видані урядом УСРР.

29. Всі непорозуміння, які виникнуть по цій умові вирішуються в Судових установах м. Білої-Церкви.

30. Гербовий податок оплачується за рахунок Техбюро.

Керуючий Білоцерківським

Сільсько-Господарським Технікумом [підпис] (Бойко)

Техбюро: [підпис] (Коваленко)

[підпис] (Пітюх)

[підпис] (Лісовенко)

[підпис] (Проурзін)

Додаток 9

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 3.

[Штамп Білоцерківського технікуму 15.09.1927 р., ч. 1586]

До Наркомосвіти

Фінансово-економічне управління

В додаток до клопотання Технікума про асігування в 1927/28 б.р. коштів на збудовання помешкань для Технікума в Агроекономічному прохаємо асігувати 1000 кар. На оплату Технічного Бюро за складання проекту будівель і кошторисів згідно умови від 11 серпня 1927 року, яка вкупі з цим подається на затвердження.

Роботи по складанню проекту і кошторисів вже розпочато і асігування вищезазначеної суми 1000 кар. Потрібно в терміновому порядку.

Керуючий технікумом [підпис Бойка І. Г.]

Бухгалтер [підпис]

Додаток 10

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 13.

копія

Протокол факультетської наради Білоцерківського с/г політехнікума від 23/IV 1928 року

Присутні: т.т. Бойко І. Г., Цирфа Д. І., Фанстіль В. Ф.,
Лісовенко С. І., Гродзінський М. К., Протас Я. Г. та
Коваленко В. П.

Головує т. Фанстіль
Секретар Ліпінський

Слухали:	Ухвалили:
1. Інформацію про нові спорудження Політехнікуму в парку "Олександрія"	1. Визнати доцільним використання головного корпусу під інтернат з кубатурою та розподілом кімнат згідно плану. Рахувати що визначена в плані будинку для службовців житло-площа вповні відповідає потребам Політех-ма. Студінтернат розраховано на вміщення 120 студентів, що при наявності одного відділу задовольнить потреби ст. ст. на 100% і при 2х відділах – на 50%. Визнати за можливе розташувати в буд. інтернату учбові заклади агровідділу при допоміжному приміщенні в одному з флігелів.

Голова засідання (Фанстіль)
Секретар (Ліпінський)
[печатка Білоцерківського технікуму]

Додаток 11

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 17.

Копія

Протокол № 18 засідання Секції місцевого господарства і промисловости

Від 24 квітня 1928 року.

Засідання почалося о 10 г. дня

Закінчилось о 2 г. дня.

Присутні: члени Секції: т.т. Горський, Кірікос, Севруг.

Інші: від Агротехнікуму т.т. Коваленко, Бойко, Коваль.

« від Наросвіти т. Зубков

« від Окрфінвідділу – т. Сіленко.

« від ОЗО – т. Краснопольський.

Голова засідання тов. Горський.

Секретар т. Севрук.

§30. Слухали:

Проект відбудування та пристосування зруйнованих будівель кол. палацу гр. Браницької в Олександрійському парку під агротехнікум.

§30. Ухвалили:

Рахувати, що представлений Б. Ц. агротехнікумом проект відбудови та пристосування зр[у]йнованих будівель в Олександрійському парку під агротехнікум, в тому вигляді в якому його розроблено, так з господарчого як і з технічного боку з'являється недоцільним, а саме:

а) використання головного будинку в сучасному стані його знаходження під студентський інтернат технічно недоцільно зважаючи на те, що проектом не внесено корінних змін у внутрішньому розташуванні кімнат, які мали призначення панського палацу:

1. Коридори зовсім не освітлені, що заперечує п. 17 постанови СТО з 28/VII-26 р.

2. Спальні запроектовані на два з лишком рази більшу кількість осіб чим то передбачається нормами.

3. Запроектований інтернат при 120 студентах може обслуговувати лише 80 душ, при перспективі потреби на найближчі роки в задоволенні збільшення кількості студентів до 200 чоловік (себ-то задоволення 40%).

4. Пристосування підвалу під господарчі та учебні цілі не достатньо пророблено при технічній складності заміни таких сводів «арк. 17 зв.» іншими перекриттями.

б) відбудову 3-х павільйонів та будинка кол. електростанції палацу рахувати доцільним при умові влаштування в кожному з павільйонів лише по одному сходу.

в) проект відбудови 4-го павільйону в старому розташуванні [кім]нат, як цілком зруйнованого з'являється недоцільним. Вважати за доцільне використати того павільйона лише в частині фундаменту зовнішнього муру при новому внутрішньому розплануванні.

г) передбачаємо проектом в зв'язку з відсутністю зараз відповідних коштів для забудови головного учбового корпусу, [використання] майбутнього інтернату під учбові цілі рахувати за недоцільне.

д) корисна площа інтернату в розмірі 913 кв. метр. майже при умові виключення актового залу та інших приміщень складає лише 51% до площі, яка знаходиться у агротехнікума в сучасному користуванні, а при угоді перспектив на найближчі роки розмір цієї пло[щі] інтернату з'явиться абсолютно незадовольняючим.

е) вартість відбудови зруйнованих будівель, яка складає 18 [карб.] 40 коп. за куб. метр дуже висока й економічно не вигідна при будівельній коштовності нових будівель в 22-23 крб. за куб. метр.

2. Учитуючи сприятливі умови заготовки матеріалів.

Рахувати, що забудова агротехнікума в біжучому будівельному сезоні можлива в разі своєчасної переробки проекта в напрямку розширення площі головного корпусу шляхом забудови 3-го поверху при відмовленні від де-яких існуючих капітальних внутрішніх стін і перепланівкі кімнат та коридорів відповідно існуючим будівельним нормам, а тому Агротехнікуму належить перепроєктувати проекта в указаному напрямку.

3. Констатувати, що потрібних для забудови Агротехнікуму в об[є]мі робіт передбачених проектом розмір коштів орієнтовочно визначається до 250.000 крб.

Голова Секції (Горський) Секретар (Севрук)

З оригіналом згідно:

Секретар Правління [підпис]

[печатка Білоцерківського технікуму]

Додаток 12

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 18.

Витяг з протокола ч – 48/20 засідання Планової комісії Білоцерківського окрплану від 24/IV 1928 року.

Присутні: члени Окрплану: т.т. Вовченко, Хомінський, Горський, Вованенко, Гепієєв, Савкін, Файман, від Окрмісцгоспу т.т. Севрюк, Інженер Кірікос, Від Наросвіти т. Басій, від [ОСБ] т. Безрученко, від Технікуму т.т. Бойко і Коваленко.

Головує т. Вовченко.

Секретар т. Ше[п]ченко.

Обговорювали:

IV. Проект відбудування та пристосування зруйнованих будівель кол. палацу Браніцької в Олександрійському парку під Агротехнікум.

(Доп. т.т. Коваленко, співдопов. т. Горський).

Постановили:

IV. 1. Констатувати, що відсутність будівель в парку "Олександрія", де містяться опитні поля і станція Агротехнікуму, які будівлі можливо було-б пристосувати для навчальної мети, – ставить Агротехнікум в неможливі умови дальнішої роботи, а тому вважати необхідним перенести Агротехнікум на територію парку "Олександрія", для чого М.[Б.] видати з своїх коштів до 250.000 карб. й просити Наркомос асигнувати решту коштів, аби можливо було розпочати роботу по відбудові в цьому операційному році.

2. Вважати, що представлений Білоцерківським Агротехнікумом проект від будови та пристосування зруйнованих будівель в Олександрійському парку під Агротехнікум, в тому вигляді, в якому його розроблено так з господарчого як і з технічного боку з'являється недоцільним, а саме:

а) використання головного будинку в сучасному стані його знаходження під студентський інтернат технічно недоцільно зважаючи на те, що проектом не внесено корінних змін у внутрішньому розташованні кімнат, які мали призначення панського палацу:

1. Корідори зовсім не освітлені, що заперечує п. 17 постанови СТО з 28/VII-25 р.

2. Спальні запроектовані на два з лишком раза більшу кількість осіб, чим то передбачається нормами.

3. Запроектований інтернат при 120 студентах може обслуговувати лише 80 душ, при перспективі потреби на найближчі роки в задоволенні збільшення кількості студентів до 200 чол. (себ-то задоволення 40%).

4. Пристосовання підвалу під господарчі та учебні цілі недостатньо пророблено при технічній складності заміни тяжких сводів іншим переkritтям.

б) відбудову 3 павільонів та будинку кол. електростанції палацу рахувати доцільними при умові влаштування в кожному з павільонів лише по одному сходу.

в) проект відбудови 4-го павільону в старому розташованні кімнат, як цілком зруйнованого з'являється недоцільним. Вважати за доцільне використати його лише в частині фундаменту зовнішнього муру при новому внутрішньому розплануванні.

г) передбачаємо проектом в зв'язку з відсутністю зараз відповідних коштів для забудови головного учбового корпусу, використання майбутнього інтернату під учбові цілі рахувати за недоцільне. № арк. 18 зв. №

д) корисна площа інтернату в розмірі 913 кв. метр. майже при умові виключення актового залу та інших приміщень складає лише [50%] до площі, яка знаходиться в Агротехнікумі в сучасному користуванні, а при ухоті перспектив на найближчі роки розмір цієї площі інтернату з'являється абсолютно не задовольняючим.

е) вартість відбудови зруйнованих будівель, яка складає 18 [кар.] 40 коп. за куб. метр дуже висока й економічно не вигідна при будівельній коштовності нових будівель в 22-23 кар. за куб. метр.

3. Учитуючі сприятливі умови заготовки матеріалів, вважати, що збудова Агротехнікуму в біжучому будівельному сезоні можлива в разі своєчасної переробки проекта в напрямку розширення площі головного корпусу шляхом збудови 3-го

поверху при відмовленні від де-як[и]х капітальних внутрішніх стін і перепланів кімнат та коридорів відповідно існуючим будівельним нормам, а тому Агротехнікуму належить перепроєктувати проєкта в указанному напрямку.

Оригінал за належними підписами.

З оригіналом згідно:

Секретар Управління Білоцерківського

Сільсько-Господарського Політехнікуму [підпис]

[печатка Білоцерківського технікуму]

Додаток 13.

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 19.

Витяг з протоколу № 1355 засідання Президії Білоцерківського окрвиконкому 25-26 квітня 1928 року.

ОБГОВОРИЛИ:	ПОСТАНОВИЛИ:
5. Клопотання Адміністрації Білоцерківського с/г. Політехнікума про перевод Політехнікума з м. Білої-Церкви до Олександрійського господарства його. (тов. Бойко)	5. 1) Беручи до уваги, що: а) порушене Адміністрацією Білоцерківського с/г. Політехнікума клопотання про перевод Політехнікума з м. Білої-Церкви до Олександрійського господарства його вже на протязі 2-х років не задоволено й не реалізовано постанов Президії Окрвиконкому по цій справі; б) відрив навчальної частини Політехнікума від його виробничої бази в Олександрії дуже шкідливо відбивається на постановці педагогічної роботи Політехнікума – підтвердити попередні постанови Президії ОВК і знову порушити клопотання перед Наркомосвіти про перевод Політехнікума до Олександрії. 2. Аби прискорити розрішення цього питання та дати можливість Політехнікуму як найскоріше поліпшити та належним чином розгорнути свою роботу, вважати за потрібне перевести Політехнікум до Олександрії на протязі літа цього року.

3. Вважати за можливе коштом місцевого бюджету відремонтувати та пристосувати для навчальних потреб Політехнікума бувшого палаца та 4 флігелі в Олександрії, для чого за даними Окрпланової Комісії потрібно максимально коштів в сумі до 250.000 крб., причому зазначені кошти з місцевого бюджету можуть бути видані при таких умовах та нижчезазначеним порядком:

а) Наркомосвіти зобов'язується збудувати в Олександрії для Політехнікума нового навчального корпусу;

б) Окрвиконком, для відремонтування та пристосування бувш. палаца та флігелів відпускає у цьому році 150.000 крб., а – 100.000 крб. у цьому-ж році дає Наркомосвіти.

Ці 100.000 крб. Окрвиконкомом повертається Наркомосвіти з початком будування ним нового навчального корпусу, що його зазначено в п. «а» цієї постанови.

в) із закінченням ремонтів та пристосування бувш. палаца та флігелів в Олександрії Наркомосвіти зобов'язується звільнити та передати Окрвиконкому всі приміщення, що займаються зараз Політехнікумом у м. Білій-Церкві.

4. Взяти до відому заяву директора Політехнікума тов. Бойка, що відремонтування та пристосування зазначених вище бувш. палаца та флігелів на першій час задовольть потреби Політехнікума. ||арк. 19 зв.||

5. Доручити Зав. Окрфінвідділом т. Савкіну відповідно до цієї постанови погодити питання з Наркомосвіти, скласти з ним умову й подати на затвердження Президії.

Оригінал за належними підписами:

З оригіналом згідно: Діловод [підпис] (Багинський)

Додаток 14 (6).

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 11.

[Штамп Білоцерківського технікуму 03.05.1928 р., ч. 731]

До Наркомосвіти

Упрофос

Разом з цим подається матеріял по перенесенню навчальних закладів Політехнікуму на територію Агрогосподарства.

Додаток: 1) постанова Упрофосвіти НКО 1924 р. та 1927 р.

2) постанова Президії Білоцерківського ОВК 1925 р., 1927 р. та 1928 р.

3) постанова Білоцерківського Окрпаркому 1927 р.

4) постанова Секції Місцгоспу та Держплану Білоцерківщини 1928 р.

5) постанова Факультетської Наради Політехнікуму 1928 р. арк. 11 зв.//

6) копії проектів будівель на 3 аркушах.

7) кошториси на відбудовання будинків на суму 1995 [...] на 6 будинків.

8) пояснююча записка Політехнікуму.

9) проект умови НКО з Білоцерківським ОВК.

Директор [підпис І. Г. Бойка]

Бухгалтер [підпис]

Додаток 15

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 22-22 зв.

Умова 1928 року травня дня. м. Харків.

Народний комісаріат Освіти У.С.Р.Р., що далі іменується – Наркомос, в особі члена колегії В. Е. Бутвіна – з одного боку, то Біло-[Ц]ерківський округовий виконавчий комітет ради робітничих і селянських депутатів, що далі іменується БЦерківський окрвиконком, в особі члена президії Савкина М. Р., який діє на підставі доручення Окрвиконкому під

№ від травня 1928 року – з другого боку склали цю умову про нижчезазначене:

1. Наркомос та БЦерківський окрвиконком беруть спільну участь у збудуванні навчальних будинків для БЦерківського сільсько-господарського Політехнікума на території парку "Олександрія".

2. БЦерківський окрвиконком бере на свій обов'язок відбувати в трьох поверхах бувш. будинок «палацу» під студінтернат, чотири двохповерхових будинки під житлові помешкання та будинок бувш. електростанції під лазню та пральню для студентів.

3. Відбудування будинків провадиться згідно складених Політехнікумом і затверджених Наркомосом та Окрвиконкомом проектів та кошторисів, на що БЦерківський Окрвиконком асігнує двісті п'ятдесят тисяч карбованців, до якої суми входять всі витрати по складанню зазначених проектів та кошторисів.

4. До відбудовання вищезазначених будинків БЦерківський Окрвиконком приступає негайно після підписання цієї умови причому всі основні роботи закінчує протягом біжучого будівельного сезону, а остаточне відбудування всіх будинків – не пізніше 1го липня 1929 року.

5. Будівництво переводиться апаратом БЦерківського Окрвиконкому під його безпосереднім керівництвом та цілковитою відповідальністю й ніякі претензії з боку окремих осіб та організацій в справах будівництва до Наркомосу не належать і розглядатись не будуть.

6. Для технічного керівництва та догляду та догляду за відбудуванням будинків утворюється спеціально будівельна комісія під головуванням голови БЦерківського Окрвиконкому, до складу якої входять ЗавОкрфінвідділом, Окрнаросвіти та два представники Політехнікума з ухвальними голосами.

7. Після цілковитого відбудування всіх перелічених в п. 2 умови будинків, Білоцерківський Окрвиконком переводить задачу цих будинків БЦерківському Політехнікуму через

спеціальну комісію, що буде призначе[но] Наркомосом. ¶арк. 22 зв. ¶

8. Усі дефекти як з боку відхилення від затвердженого проекту так і порушення технічних умов будівництва, що можуть бути виявлені комісією Наркомосу при остаточній прийомці відбудованих будинків БЦерківський окрвиконком повинен виправити за свої кошти, в терміни встановлені прийомочною комісією.

9. В компенсацію за витрати по відбудуванню вищезазначених будинків Наркомос передає БЦерківському Окрвиконкому всі будівлі що займає Політехнікум в м. Білій-церкві, причому Окрвиконком зобов'язується ці будівлі використати лише для потреб місцевих навчальних установ.

10. По закінченню робіт, БЦерківський Окрвиконком складає Технічний звіт та виконавчий кошторис, який затверджується Будівельною комісією та надсилається Наркомосу.

11. Наркомос зі свого боку зобов'язується збудувати на території парку Політехнікума головний навчальний корпус, для двох відділів Політехнікума, який повинен бути закінченим до початку 1930 навчального року.

12. В збудуванні навчального корпусу БЦерківський Окрвиконком також бере участь сумою яка буде встановлена спеціальною комісією як різниця від перевищення вартости передаваних Наркомосом будинків, Політехнікум проти фактичних затрат Окрвиконкому по відбудуванню будинків зазначених в п. 2 цієї умови.

13. Проект та кошториси головного навчального корпусу складається засобами Наркомосу і мають бути закінченими та затвердженими до кінця біжучого 1928 року.

14. Всі суперечки, що можуть виникнути при виконанні цієї умови розв'язується в арбітражній комісії при УЕН.

15. Юридична адреса сторін: Наркомоса – м. Харків, [вул.] Артема № 29, БЦерківського Окрвиконкому – м. Біла-церква, Комісарівська [вул.]

Член Колегії Наркомосу
Член Президії
БЦерківського Окрвиконкому

Додаток 16

ЦДАВОВ України, ф. 166, оп. 6, спр. 4340, арк. 20-21.

Пояснююча записка по проекту відбудовання зруйнованих будинків на території агрогосподарства білоцерківського сільсько-господарського політехнікуму.

На території парку, в Агрогосподарстві Політехнікуму, знаходиться п'ять зруйнованих, під час громадянської війни (в 1917 р.) будинків, які уявляють з себе велику цінність, з кожним роком все більше й більше руйнуються й коли не будуть відбудовані в найближчому будівельному сезоні, повернуться в цілковиті руїни.

Ставлячи перед собою завданням наблизити навчання до виробництва, Політехнікум за згодою Наркомосвіти та Білоцерківського Окрвиконкому склав проекти та кошториси на відбудовання зазначених будинків, з метою перенесення своїх навчальних закладів з м. Білої-Церкви на територію Агрогосподарства.

До відбудовання запроєктовано слідуючі будинки:

1. Головний будинок (був. палац). Цегляна двохповерхова будівля з підвальним помешканням, загальної корисної кубатури 5015.296 куб. метр.; стіни міцні, цілком безпечні для відбудування й лише в де-яких місцях необхідно поновити цеглу, що за довгі роки стояння будинку без даху розмокла та вивітрилась.

Згідно проекту поновлюються також стіни від верхніх віконних склепінь до завершуючого карнізу; в підвальному помешканні склепіння, що дали тріщини та осідання належать до розробки та заміни звичайним міжповерховим перекриттям, чим одночасно збільшується корисна кубатура підвалу та його освітлення. Будуються два головних входи з камінними сходами,

перекриття між першим та другим поверхами, дах, вікна та двері.

З технічних умов недоцільно в цьому будинкові улаштувати місцеве опалення в зв'язку з чим передбачена до збудовання центральна водяна система опалення, проект до якої складається окремо.

Основне призначення будинку, після збудовання головного корпусу, студінтернат з їдальнею в підвальному помешканні, а до того часу тимчасово передбачається до розташування навчальні заклади рільничого відділу. № арк. 20 зв. №

2. Павільон ч-1. Цегляний двохповерховий будинок з загальною корисною кубатурою 1103,344 кв. метра поновлюються стіни від верхні[x] віконних склепінь до завершуючого карнізу, з підмуровкою новою цеглою в місцях, де стара цегла розмокла та вивітрилась, настелюється міжповерхове перекриття, підлоги, будується дах, сходи, двері та вікна. Система опалення місцева (Галанські труби).

Основне призначення будинку після збудовання головного корпусу квартири для адміністративного та лекторського складу Політехнікуму, а до того часу помешкання під студінтернат.

3. Павільон ч-2. Від попереднього двохповерхового будинку залишився лише фундамент та рештки стін, які належать до зруйновання, висотою до підвіконника нижнього поверху, поновлюється кладка стін від фундаменту до завершуючого карнізу другого поверху, відбудовання провадиться по типу павільону ч-1. Корисна кубатура 1356,348 кв. м.

4. Павільон ч-3. Від попереднього двохповерхового будинку залишився нижній поверх; поновлюється кладка стін від віконних склепінь першого поверху до завершуючого карнізу другого поверху з підмуровкою старих стін в місцях, де вивітрилась цегла, відбудовання провадиться по типу павільону ч-1.

Призначення будинку після збудовання головного корпусу квартири для адміністративного та лекторського складу, а тимчасово будуть розміщені де-які лабораторії та кабінети

агровідділу. Корисна кубатура після відбудовання 1356,348 куб. метрів.

5. Павільон ч-4. Двохповерховий будинок з загальною корисною кубатурою 1048,102 куб. метра. Поновлюється будинок цілком однаково з павільоном ч-1.

Призначення має під квартири адміністративного персоналу Політехнікуму.

6. Будинок був. електростанції. Одноповерхова будівля нової складки, перебуває в цілком задовольняючому стані; корисна кубатура 638,63 куб. метра; відбудовується дах, внутрішні простінки, підлога, вікна «арк. 21» та двері.

Призначення будинок має під управлінський апарат Політехнікуму, а після збудовання головного навчального корпусу – під баню та пральню для студентів та співробітників.

Пректом не передбачено влаштування водопроводу, каналізації та електричної сітки, який буде складено окремо в залежності від закінчення спорудження мійського водогону та мі[ц]ної електростанції.

Загальна сума кошторисів 199579 карб.

Кошториси складено на матеріали за сучасними кооперативними цінами місцевого ринку, а робоча сила – згідно нового тарифікатора профспілки будівельників з відповідними нарахованнями по зарплатні та амортизацією інструментів, при чому нараховання на соцстрах належать до зменшення за останньою постановою РНК з 10,75% до 7% від суми зарплатні.

Нараховано 6% на допомічні роботи та пристосовання й 4% на операційні витрати та техдогляд, виходячі з загальної суми кошторису згідно §7 Урочного Статуту та окремих розпоряджень Наркомосвіти в цій справі.

Директор політехнікуму [підпис] (Бойко)

Складачі проектів та кошторису [підпис]

Бухгалтер [підпис] (Коваль)